

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroot, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Utrecht; Ds G. Visée, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES. Telefoon No. 2424.

Abonnement: f4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het buitenland en Ned. Indië f10.— per jaar. Advertentijs: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: De betekenis van 't kerkelijk belijden voor het wijsgeurig denken, 3. — Uit de Schrift: De heilzame terugweg, 1 Kon. 19:15a. — Kerkelijk leven: Gebed om den wederopbouw der Kerk. De „Kamper-week”. Theologische Hoogeschool. Wie is de eigenaar? Ons Handboek. De „vacature-Schilder”. Zonen der Reformatie... Het hooge woord er uit. Bond tegen het vloeken. Het tuchtrecht der meerdere vergaderingen en „Zwolle”. Wat is „de Gereformeerde gezindheid”? Foto's Hooge-schooldag. — Litteratuur en kunst: Voortzetting of nieuw begin? — Uit de historie: Geschiedschrijving! — Stemmen uit onze kerken: De Niwin. — Groninger brieven. — Persschouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De betekenis van 't kerkelijk belijden voor het wijsgeurig denken. 3.

De feiten zijn toch maar, om verder te gaan, dat alle uitgeworpenen zijn gebannen als „scheurmakers”. Ook dat zware woord verbergt men, wanneer het noodig is, achter den soepelen en rekbaren term „orderversterking”, en wekt zoo bij simpele zielen den indruk alsof het eigenlijk heelemaal geen leerkwesitie was en ook niet de verschrikkelijke zonde van scheurmaking, doch alleen maar een soort holderdebolder trek, een tikje overhaasting en wat onregelmatigheid in het optreden. Maar het feit blijft, dat in het allereerste proces de hier bedoelde zonde is omschreven met de termen van — en daarmee ook in haar ernst is gequalificeerd naar — den catalogus uit het avondmaalsformulier. En men mag honderd maal verzekeren: we hebben niemand van het avondmaal gehouden, men bewijst daarmee slechts eigen lichtzinnigheid: als men de zonde constateert en qualificeert met het avondmaalsformulier, moest men den moed hebben ze ook als zoodanig te straffen. En tenslotte is het de vraag niet, of men al dan niet den moed gehad heeft iemand van het avondmaal te houden — er zijn wel gevallen, dat men van het avondmaal geweerd werd alleen om het beleggen van een voorlichtingsvergadering. Doch dit is de hoofdzaak: nu men eenmaal het woord „scheurmaking” gebruikt heeft en het ook geladen heeft, officieel, met den strakken ernst van het avondmaalsformulier, nu betekent het woord, elken keer dat een kerkeraad of gemeentelid het waagt een broeder aldus te benoemen, de openlijke vermaning om zichzelf van de tafel des Heeren te onthouden opdat zijn gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde. Zoolang het vonnis „scheurmaking” gehandhaafd wordt, waar dan ook en tegen wien dan ook, is het de openlijke verkondiging, dat de zoodanige geen deel heeft in het rijk van Christus.

En omdat men zelf het zoo gezegd heeft — niemand heeft om deze qualificatie van de weigering der binding of van de daad der vrijmaking gevraagd! — daarom betekent dit noodwendig het einde van de samenwerking, ook in dit verenigingsverband. Als men in de kerk van een broeder zeggen durft, dat hij ontrouw werd aan de Heilige Schrift, zooals de kerk daarvan belijdenis deed in de drie formulieren, en hem deswege uitbait als iemand die geen deel heeft in het rijk van Christus, dan moet men de consequenties hier durven trekken. Als men in de kerk zegt, dat iemands

voeten staan op den weg die eindigt in de buitenste duisternis, moet men hem hier niet begroeten als iemand die getrokken is uit de duisternis tot het wonderbaar licht. Als ik naar het vonnis der kerk geen deel heb in het rijk van Christus, dan kan men hier niet handhaven dat ik het koningschap van Christus voor de wetenschap getrouw belijd. Ik spreek hier dus niet over de ellende dat we dagelijks worden opgejaagd en vervolgd, dat collega's binnen 24 uur met hun heele hebben en houden op straat worden gezet, dat men ons voor de rechtbank sleept, waar men rondt zegt dat de verhouding tusschen plaatselijke kerk en kerkverband bij ons is als in de Ned. Herv. kerk en daarom ook van den rechter een uitspraak vraagt in denzelfden geest als van zijn collega's, die rondom 1886 vonnis wezen tegen de Doleerenden. Dat alles komt er wel bij, en het bewijst met welk een consequentie en Rücksichtslosigkeit men den strijd in de kerk doorzet. Maar de grondkwesitie is toch, dat men volhoudt dat onze leer binnen de Geref. kerken nog nooit geduld is, en dat men ons deswege scheurmakers noemt in den zin van het avondmaalsformulier.

En zoolang de zaken zoo staan, is er geen mogelijkheid om in dit verband langer samen te werken. M.I. had hier dan ook een bestuursvoorstel moeten zijn, om de vrijgemaakte leden te royeeren. Nu het er niet is, en waarschijnlijk ook niet komen zal, zullen de vrijgemaakten zelf de consequenties maar moeten trekken. Men kan niet den weg opgaan van Prof. Dooyeweerd. Om concreet te zijn — het is alleen ter illustratie —: als Ds Popma naar zijn eigen woorden in de krant bewust en in volen ernst de vonnissen voor zijn rekening neemt, en het oordeel daarover wil overlaten aan God, die rechtvaardig oordeelt, dan bestaat het eenvoudig niet dat hij en ik tegelijk lid kunnen zijn van deze vereniging.

Men kan evenmin zeggen: de verschilpunten raken de wijsbegeerte niet, het gaat slechts om afgeleide confessionele kwestietjes als veronderstelde wedergeboorte etc. Het is niet waar; de werken van Proff. Vollenhoven en Dooyeweerd bewijzen het tegendeel. Het verbond is fundamenteel voor alle wijsgeurig denken over de structuur van kerk en gezin; en vooral: dogmatisch ligt het groote verschil in de vraag van de waarachtigheid Gods. De vrijgemaakten zullen nimmer bereid zijn de antinomie in het spreken Gods te belijden. Ach ja, „te houden voor wedergeboren” of ook: te beschouwen als deelend in de wederbarende genade des Geestes — het schijnt wel heel afgeleid confessioneel en allermindst fundamenteel-wijsgeurig. Maar het betekent, dat ik het woord der belofte, dat ik in Gods naam en op zijn bevel met den doop verzegel aan het kind N. N., — dat ik dat woord moet houden voor een „ja” totdat het een „neen” blijkt te zijn. Hoe deze antinomie zich ooit rijmen laat met de belijdenis op wijsgeurig terrein van Christus die de Waarheid is, zooals Prof. D. dat heeft gewild, vermag ik niet in te zien.

En dit moge ik nog toevoegen: laat niemand verwachten, dat de vervangingsformule toenadering te weeg zal brengen. In vrijgemaakte kringen veroordeelt men deze formule niet slechts om de redenen, die ik onlangs in De Reformatie noemde, doch ook omdat ze van alle formules uit den laatsten tijd de meest onwaachtigste is. Hier is alle profetie gestorven. Want de profeten zeiden: ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken. Maar Utrecht 1946 sprak: we zijn verlegen. Daarom zeggen we maar iets.

Dat ik het uiteenvallen van deze vereniging betreurt, behoeft ik wel niet te verzekeren. De ontwikkeling van de wijsbegeerte der wetsidee is wel buitengewoon tragisch. Dat haar aanhangers in de kerk geen toekomst hebben, verstaat iedereen die inzielt, dat het werk der laatste synodes aan het streven dezer wijsbegeerte zonder meer vijandig is. Dat kan alleen voorbijzien wie zich liet verblinden door het felt, dat de synodes dit wijsgeurig werk slechts voorloopig onge-

moed hebben gelaten, en ook nog maar naar den schijn, omdat ze metterdaad deze wijsbegeerte in het hart hebben getroffen. Men grijpt ginds gretig aan den steun ook van leden onzer vereniging om andere leden uit de kerk te werpen. Men vindt het best, dat deze organisatie zichzelf verteert. En voorzover ze dat niet zou doen, heeft dit synodale regiem toch altijd nog den steun van die inrichting waaraan deze wijsbegeerte enkele katheders bezet. Ze wordt daar bij benoemingen stelselmatig genegeerd en tegengestaan; men rijdt ze op dood spoor. Maar dat leden dezer vereniging zelf er toe bereid zouden zijn, om den grondslag der vereniging in de kerk te verloochenen, en degenen die daaraan trouw bleven uit te werpen, had in 1936 zeker niemand vermoed.

Nu het echter gebeurd is, en men dit bewust en in volen ernst overgeeft aan God, die een rechtvaardig Rechter is, nu kan geen enkele vrijgemaakte doen alsof het niet is geschied. Hij moet inzien, dat daarmee de grondslag dezer vereniging is verloochend en de band der gemeenschap eenzijdig radicaal is doorsneden, met schending van alle normen die we bij de toetreding met onze handtekening als basis ook van deze werkgemeenschap hadden beleden. Het is om die reden, dat ik den secretaris verzoek er nota van te nemen, dat ik na vandaag niet langer als lid der vereniging beschouwd wil worden, en ik wek de vrijgemaakte broeders op in dienzelfden geest zich uit te spreken. En wanneer iemand behoefte mocht gevoelen om over dezen gang van zaken zijn leedwezen uit te spreken, dan moge ik voor mij alvast bij voorbaat antwoorden, dat ik daaraan slechts geloof kan schenken, zoodra hij dat leedwezen bewijst metterdaad — in de kerk.

B. HOLWERDA.

UIT DE SCHRIFT

DE HEILZAME TERUGWEG.¹⁾

En de HEERE zeide tot hem: Ga, keer weder op uwen weg.....

1 Kon. 19:15a.

Nu zal de HEERE een duidelijk antwoord geven aan Zijn knecht en in dat antwoord ook verklaren, wat Hij door de teekenen van storm, aardbeving, vuur en zachte stilte hem wilde leeren. Kenmerkend voor dit Goddelijk antwoord is, dat het begint met het bevel: ga heen, begeef u op den terugweg. Het eerste, wat God met Zijn knecht doet, is hem weer plaatsen op den weg des Heeren, met het bevel, op dien weg alleen voort te gaan. Dat was heel iets anders, dan Elia begeerd had. In zijn ongeloof, heeft hij een ontslagaanvraag bij Zijn zender ingediend: neem nu HEERE, mijn ziel. Hij wilde sterven — en anders niet. Nu zegt de HEERE, dat dit ontslag niet gegeven wordt: hij moet werken: nieuwe opdrachten worden hem gegeven. Elia heeft zoojuist betuigd, dat het genoeg was, het was nutteloos en zinloos, nog verder te ijveren. De HEERE drijft hem nu tot nieuwe activiteit aan, en zegt hem, dat het niet genoeg is. Niet Elia, maar de HEERE zal bepalen, wanneer het genoeg is.

Elia is weggevlucht van het strijdperk des HEEREN, de HEERE geeft hem aanstonds bevel terug te gaan. Een knecht mag niet eigenmachtig het werktuig rein

¹⁾ Van onzen overleden broeder Dr M. B. van 't Veer, die enkele dagen vóór zijn sterven met ons in volkomen duidelijkheid en overeenstemming gesproken heeft, kunnen wij tot onze dankbaarheid deze nog niet gepubliceerde copie — waarop andere volgen zal — plaatsen. Redactie.

van zijn heer ontlopen. Zóó nu geneest de HEERE Zijn knecht. Hij heeft maar één gebod: „Keer terug naar de plaats waar Ik u gezet heb en wees alleen gehoorzaam”. Elia moet weten, dat God Zijn genade werken voortzet en dat ook hij daarom moet voortwerken. De HEERE zal het voortzetten tot het vol-eindigd is in Christus. Hij laat niet varen het werk Zijner handen. Dat moeten wij ook nu weten. De HEERE zet het groote werk van Zijn genade voort tot het zijn voltooiing vindt in de wederkomst van Christus. En wij ontvangen de roeping met Hem mee te werken en op Zijn weg in gehoorzaamheid alleen voort te gaan.

Dr. M. B. VAN 't VEER †.

KERKELUK LEVEN

GEBED OM DEN WEDEROPBOUW DER KERK. 1)

Jesaja 63 : 7-19.
Jesaja 63 : 16, 17.
Ps. 56 : 5.
Ps. 89 : 20 (laatste regel).
Ps. 80 : 1, 2, 9, 11.
Ps. 131 : 3.

Broeders en Zusters in onzen Heere Jezus Christus, Er is blijdschap en dankbaarheid in onze harten. Zoo de Heere wil hopen we op den dag van morgen voor het eerst na den oorlog en voor het eerst na de beroering en vrijmaking der Gereformeerde kerken in deze landen weer onzen traditioneele Kamper Schooldag te houden. En door de goede gunst des HEEREN hopen we dan tevens voor de School dezer kerken een nieuw gebouw in gebruik te mogen nemen.

Ik zeg deze dingen met opzet en nadruk zóó. Want we houden morgen niet onzen eersten Hoog-schooldag, maar den zooveelsten van een reeds lange reeks. En zoo de Heere wil gaan we morgen niet een nieuwe Theologische Hoogeschool openen, maar voor de School der kerken, tot welker stichting de Generale Synode van 1854 besloot, slechts een nieuw gebouw in gebruik nemen. De Hoogeschool voor welke wij vanavond het aangezicht des HEEREN gaan zoeken is wel door den nood gedwongen verhuisd, maar niet veranderd, in onderscheiding van een andere soortge-lijke inrichting in deze stad, die wel met schijn van recht kan zeggen niet verhuisd te zijn, maar die noch voor God, noch voor Zijn heilige Gemeente vermag te bewijzen, dat ze niet is veranderd.

Bij alles wat we verloren in de bange dagen, die achter ons liggen, bij al de berooving onzer goederen, die we overigens met blijdschap zullen dragen, mogen we den HEERE danken, dat we onze Theol. Hoog-school mochten behouden en uitbreiden en dat we als in de dagen van ouds, morgen weer onzen ouden Schooldag mogen houden.

Daarom is er dankbaarheid en blijdschap in onze harten.

Intusschen, die blijdschap en dankbaarheid zijn niet onvermengd. We treuren om de breuk. We treuren om plaatselijke kerken, die vroeger mede deze Hoog-school in stand hielden en die zich thans vreemd en ver van haar houden. We treuren om broeders, die vroeger, toen de School der kerken werd bedreigd, voor haar de wacht betrokken, en die thans in die School en die kerken bestrijden. En we zullen niet zonder droefheid op den dag van morgen wéér anderen missen, die in vroegere jaren tot de getrouwe be-zoekers van den Schooldag behoorden. Al voegen we er in één adem aan toe, dat er ook anderen zijn, die vroeger van verre stonden en die den HEERE thans danken, dat deze School der Kerken er is, ja, dat mede van haar uit de ontkoming aan de greep van een schoolsch wetenschappelijk en een synodaal-hierarchisch dwangstelsel, de Vrijmaking der kerken beginnen mocht.

En wanneer we vanavond het aangezicht des HEEREN zoeken in het gebed, dan vergeten we en die ontrouwe kerken en die van ons vervreemde broeders en zusters niet. Wij voelen, bij al onze blijdschap en vreugde, de schrijnende pijn, dat dit alles in de Geref. Kerken in deze landen gebeuren kon.

Erger, we gevoelen daarin een oordeel Gods. Hij deed en doet ons van Zijn wegen dwalen. Hij verstokt het hart van Zijn volk, dat het Hem niet vreest. Hij is het, die in al de verschrikking van de laatste jaren, de zonde van Zijn kerk, de verlaten van Zijn verbond en woorden, bezoekt. In die situatie gaan we van-avond bidden. En daartoe openen we eerst het Woord Gods, dat U vindt in

Jesaja 63 : 16 en 17:

Gij toch zijt onze Vader, want Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet, Gij o Heere zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is Uw naam. Heere, waarom doet Gij ons van Uwe wegen dwalen? Waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vreezen? Keer weder om Uwer knechten wil, de stammen Uws erfdeels.

U dit woord ontsluitend, bepaal ik U bij:

het gebed om den wederopbouw der kerk:

en we zien daarbij achtereenvolgens hoe in dit gebed:

1ste de valsche roem in de verbondshistorie wordt afgelegd;

2de de verbondswraak wordt afgebeden;

3de de verbondsbefoel wordt aangegrepen;

4de de verbondsvernieuwing van den HEERE be-geerd wordt.

Dat is wel het eerste, dat ons in dit gebed van Israël om den wederopbouw der kerk treft, dat het volk, dat hier bidt, zóó grondig zijn valschen roem in de verbondshistorie heeft afgelegd: „Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet”. Want dit is een van de permanente zonden van de oude Hebreuwsche kerk geweest, dat zij telkens weer in het verleden, in de historie van Gods verbond vālsch beroemd heeft. Op zichzelf gaf dat verleden, de histo-rie van het verbondsvolk, stof tot roemen in over-vloed. Want Israëls historie was een historie, die haar weerga niet vond en Israëls volk was een onvergelyke-lijke natie. Heel Israëls geschiedenis is één machtige illustratie van de woorden, die Mozes in zijn afscheids-rede in de vlakke velden van Moab sprak tot het volk: „Welgelukzalig zijt gij, o Israël, wie is aan U gelijk een volk, door den HEERE verlost”. Maar toen Mozes zoo van Israël als van een onvergelykelijk volk sprak, had hij tevoren gezegd, waarom Israël zulk een on-vergelykelijk volk was, Israël was een geheel eenig volk, omdat het het volk was van een onvergelykelijk God: „Niemand is er, gelijk God, o Jeschurun, die op den hemel vaart tot uwe hulp, en met zijn hoogheid op de bovenste wolken”. En omdat deze eenige, geheel on-vergelykelijke God, de HEERE Israël tot Zijn volk had aangenomen, en onvergelykelijke daden van ge-nade en verlossing aan dit volk had gedaan, daarom was ook Israël een onvergelykelijk volk. Daarom bood ook Israëls historie stof om te roemen in overvloed.

Stof om te roemen in den HEERE.

En nu is dit de permanente zonde van Israël ge-weest, dat het telkens naar de feiten, de data van het verleden gezien heeft, zonder voor den God van het verleden oog te hebben. Dan ging het niet tot meerdere glorie van God, maar tot meerdere glorie van zich-zelf en van zijn vaderen in zijn glorievol verleden roemen. Dan was het den geloofsblik op het verleden volkomen kwijt. Dan zag het in zijn historie niet meer den HEERE, die de dingen die niet zijn roept alsof ze waren, en die hetgeen niets is, verkoos tot heerlijkheid, maar het zag in dat verleden alleen maar zijn eigen vleesch en bloed blinken. Dan zag Israël alleen maar de groote figuren van het voorgelicht. Met name Vader Abraham en Vader Jacob. Abraham: dien grooten Vader, den vriend van God en Jacob, den geweldige, die het in den nacht van den Jabbok toch maar volgehouden had tegen den Engel Gods. Die Engel had het toch maar af moeten leggen tegen hem en Hij had Jacob niet kunnen laten gaan zonder hem te zegenen. Als een Israël een die met God geworsteld en God overwonnen had, was Jacob zegevierend uit het strijdperk getreden. Als de strijder Gods. En wan-neer Israël zoo eens die groote dingen uit zijn historie mocht komen te overdenken, dan rees zijn zelfgevoel en zijn gevoel van eigenwaarde; daar was toch maar geen natie ter wereld, die op zulk een verleden kon bogen en op zulke Vaderen prat kon gaan: Abraham, de Vriend en Israël de strijder Gods. En dan voelden ze zich: wij zijn Abrahams zaad, Israël is onze vader.

Dat zat den Joden, bijzonder in Jesaja's dagen in vleesch en bloed. We weten, dat een van Jesaja's tijd-genooten, de profeet Amos, met dien valschen roem van Israël heeft te worstelen gehad. In de dagen van Amos roemde Israël in zijn historisch verleden: „Zoo'n natie als wij, vindt ge maar nergens. Wij zijn toch maar door zeeën en door woestijnen en uit Egypte gegaan! Voor ons werden „bergen vlak en zeeën droog”. En tegen dien valschen roem heeft Amos in geworsteld. Hij heeft tegen Israël gezegd: die feiten op zichzelf zijn niets bijzonders. Zoo zegt de HEERE: zijt gijleden Mij niet als de kinderen der Moeren, o kinderen Israëls? Ik heb Israël opgevoerd uit Egypte en de Filistijnen uit Kreta door de zee en de Syriërs uit Kir door de woestijn. Zoo wordt die valsche roem van Israël door den HEERE neerge-slagen. Die afval van het geloof. Want dát was het. Israël zag zijn historie niet meer als een historie waarin God Zijn genade verheerlijkt had, maar als een verleden, waarin Israël zelf Israëls vaderen, Is-raëls vleesch en bloed over God en menschen had ge-triumfeerd.

En die valsche roem, dat is de zonde, broeders en zusters, waarin ook wij telkens weer struikelden. Wij hadden ook als nieuwtestamentische kerk, ook bizon-der als Gereformeerde kerken in deze landen, zulk een heerlijk verleden. Maar we zien dat verleden eerst recht, als we het in het gelóof zien. Dat de zoon van God Zich een Gemeente, tot het eeuwige leven uitver-koren door Zijn Geest en Woord vergaderd, beschermt en onderhoudt. Maar zodra we Hem niet meer zien, dan wordt onze blik op het verleden beneveld en onze roem in dat verleden vālsch. En ze was vālsch in menig opzicht. Ons „nous sommes issus de Calvin”, „wij zijn de geestelijke nazaten van den grooten Geneefschen Hervormer”, was vaak van ijdelheid niet vreemd. We hebben zoo vaak we aan het verleden

dachten en over dat verleden spraken, vaak meer ge-roemd in menschen, dan in God en in Zijn onfeilbaar Woord. We hadden gelegenheid te over. De Afschei-dingsherdenking, de Doleantieherdenking, het V.U. jubi-leum, ze liggen nog vers in onze herinnering. En we hadden „wij Gereformeerden” „de vaderen der Scheiding” en „de mannen der Doleantie” vaak ver-heerlijkt niet zonder de zelfgenoegzame tevredenheid van te zijn „hun zonen, niet ontaard, wij heden als voor dezen den naam van hen nog waard”. Toen kwam de ramp. — Een kerkontbindend kerkbederf kwam aan het licht, waarvan we — misschien op een enkele uitzondering na — niet hadden gedroomd. We zagen ons omringd van kwade herders, die niet door de deur, door de reine leer van het Evangelie met niets er af en niets er bij, waren binnengegaan, maar van elders inkwamen, om dan ook niet de schapen te weiden, maar te scheren en te slachten. En we stonden en we staan beschaamd.

Wat baat ons nu het glorievol verleden?

Wat baat ons nu die galerij der grooten in wie we geroemd hebben. Een Calvijn, een de Cock, een Kuyper, een Willem van den Bergh? Niets!

Dat is de ontdekking, die Israël gedaan heeft, toen het om zijn verlaten van den HEERE weggevoerd werd in ballingschap. Toen het zat aan Babels rivieren. Toen God de HEERE de klok 6 eeuwen terug zette. En ze wéér in Egypte zaten. Of verder nog, toen ze weer op het punt van Abrahams uitgang waren terug-gekeerd, in de buurt van Ur der Chaldeen.

Toen hebben ze het gezien, dat hun roem vālsch was geweest. Dat hun nu Abraham en Israël niets meer baatten. Dat Abraham, de Vriend en Israël de Strijder Gods hen niet konden helpen. En als het gebed om den wederopbouw der Kerk in de dagen der ballingschap opgaat tot den HEERE, dan belijdt Israël heel ootmoedig voor den HEERE: „Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet”. Het heeft zijn valschen roem afgelegd. Het belijdt, dat het nu nóch aan Abraham den Vriend nóch aan Israël, den Strijder Gods iets meer heeft.

En dat mag ook ons vanavond wel in het hart ge-schreven staan. Want onze zonde en ons bederf is zóó hardnekkig, dat we eer we het weten, „wederom tot dwaasheid keeren”. En handhaving van den valschen roem zou slechts ons waarachtig gebed verhinderen.

Het tweede, dat ons in dit boetgebed van Israël in ballingschap treft is dit, dat het de bondswraak des HEEREN afbidt. Heere, waarom doet Gij ons van Uwe wegen dwalen, waarom verhardt Gij ons hart, dat wij U niet vreezen? Israël heeft blijken dit gebed zijn zonde gezien, ontdekt hoe groot zijn zonde en elkende zijn en het belijdt ze. Het onder Gods oordeelen ver-oetmoedigde volk erkent hier voor den HEERE, dat het in Gods wegen niet wandelt en dat het den HEERE niet vreest. Die erkenning op zichzelf is reeds een „acte van berouw”. Maar tegelijk herkent het daarin Gods hand. Het is de HEERE, die Israël dwalen doet. Die hun hart verstoekt. Die Israëls zonde strāft door ze aan de zonde over te geven.

Ook vandaag.

De oordeelen Gods zijn op de aarde. En nu ik dat zeg ben ik er zeker van, dat er iemand gaat verzitten en denkt: nu komt het. Hij denkt aan den oorlog en de bommen en zoo. En ik zou niet gaarne ontkennen, dat daarin het oordeel des HEEREN is. Maar er is ook vandaag een oordeel Gods, dat tienmaal erger is. Het oordeel dat geruischloos, onzichtbaar komt. Geen enkele huisgevel zakt er scheef van en geen raam-kozijn valt er van uit het lood. Het is een geestelijk oordeel, dat over de harten komt. In kerken en bios-copen. Een oordeel der verharding en verblindung. Dan ligt er den Joden een deksel op het aangezicht als ze Mozes lezen in hun synagogen en den Christenen als ze Christus lezen in hun kerkgebouwen. Dan kunnen ze den weg des Heeren niet meer vinden. Ze zijn blind. En dan kunnen ze den Heere niet meer vreezen want hun hart is verhard.

Dat oordeel is er nu.

Over de Westeuropesche Christenheid, over een gedoopt volk in Nederland, ook — we aarzelen niet, we hulveren wel om het uit te spreken — komt het over Gereformeerde kerken in Nederland.

Dat is de wraak des Verbonds.

De wraak van Gods gesmade liefde.

Ontzettend!

Wie eerst het woord van God niet hooren wil, die kan het tenslotte niet meer verstaan en wie Gods werk niet zien wil, die kan het tenslotte niet meer opmerken. En dan bidt het overblijfsel voor héél het volk: „HEERE, wāárom doet ge ons van Uwe wegen dwalen? Waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vreezen?” Dat is geen critiek op het doen des Heeren, maar hier is hernieuwd beroep op Zijn genāde. Hier is het roepen van een kind, dat onder de recht-matige tuchting van Zijn Vader roept: Vader! Vader!

En zoo heeft de HEERE, de wraak des Verbonds oefenend, Zijn paedagogisch doel bereikt. Israël, van zijn valschen roem beroofd: „Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet”, zich verootmoedigend onder de wraak van Gods gesmade liefde, grijpt weer aan het eenige, dat het aangrijpen kan en aangrijpen mag.

3. De belofte Gods.

„Gij toch zijt onze Vader”. „Gij, o HEERE zijt onze Vader, onze Verlosser is vanouds af Uw Naam”.

Daarin
God zij
Een be-
dan vo-
het aa-
in Chr-
Middel-
Vader
Die be-
Zij i-
We

alles is
roem o-
waakt
de la-
kerke
Daar s-
betrap-
De bel-
tus. De
vast. W-
we ook
kerke-
geword-
toen H-
waren!
Hij on-
ons nie-
dier be-
is in d-
niet de-
de HE-
En op-
gevende
woorden

4. Zo
verbond
men U-
Heere
naar U-
Doe
aangene-
gansche

We s-
gische
Nederla-
kin —
verleden
Gods ke-
profete-
dat wes-
fessoren
jongeren
en colle-
zegen v-
HEERE
Geen se-
mag ze
meene
die bulg-
als de
studente-
te stelle
Verme-
Afgel-
de wra-
Smeek-
Keer
Veni
Hersc-
heil van

1) Hie-
door de
Theologis

DE „K-

Twee
maar ov-
boek der
klaarste-
mogen n-
beleefd
en letwa-
vinden, h-
dag als
de ruim-
gehuurd
blijken, E-
eens gin-
Twee sta-
het was
Schiedan-
dag! 11-
2-10-46
zij de He-
dachten.
Een ve-
ven toesp-
komen in-
en eindig-
bidstond